

Viljandi Rajooni Pedagoogika Rahvaülikooli töö
mõnest lõigust.

Viljandi Pedagoogika Rahvaülikool oma töös lähtus
NKP XXIV kongressi resolutsioonis püstitatud ülesannetest:
"Igakülgselt edasi arendada sotsialistlikku haridust ja
sotsialistlikku kultuuri. Täiustada õppeprotsessi ja kasvatus-
tööd" "kasvatada kõiki töötajaid ^{ja} nõukogude patriotismi vaimus,
kasvatada nendes uhkust sotsialistliku kodumaa ja nõukogude
rahvaste suurte saavutuste üle". Neid tähtsaid ülesandeid
täidab nõukogude kool üleminekul üldisele keskharidusele. Peda-
googide abistamiseks organiseerib pedagoogika rahvaülikool
pedagoogidele mitmed teaduskonnad, eriti aladel, mida polnud
võimalik vabariigi ulatuses massiliselt organiseerida nagu
pedagoogiline psühholoogia koolide direktoritele, direktori
asetäitjatele õppe-alal, klassijuhatajatele ning pikapäeva- ja
internaatide kasvatajatele. Järgnesid teaduskonnad õppemetodite
täiustamise ja õppekabinettide sisustamise probleemidega.
Tänu TRÜ pedagoogika ja psühholoogia kateedri, ENSV Pedagoogika
Teadusliku uurimise Instituudi, Vabariikliku Õpetajate Täiendus-
instituudi ja mõnede teiste asutuste psühholoogidele, teadlastele
õnnestusid need õppused ja kindlustasid edaspidise edu rahva-
ülikooli töös.

Vajadus: kasvav noorsugu vahetusse kokkupuutesse viia kodumaa
tegeliku eluga, sai eriti selgeks NSVL Ülemnõukogu 8. koosseisu
4. istungjärgul "Looduskaitse-alase töö tugevdamisest, kus NSVL

"Ülemnõukogu esimehe asetäitja akadeemik V.A. Kirillin oma ettekandes rõhutas armastuse kasvatamisest kodupaikade looduse vastu. Looduskaitse-alast tööd, kui kommunistliku kasvatuse väga olulist osa, on rõhutatud paljudes määrustes ja eeskirjades, eriline koht selles on aga metoodilisel juhendil, "Looduskaitse-alase töö tugevdamisest üldhariduslikus koolis" (NSV Haridusministeerium metoodiline juhend, Tallinn 1973). Oli selge, et on hädavajalik anda pedagoogidele teadmisi ja oskusi looduskaitse, töö, ekskursioonide ja matkade korraldamiseks. Neid oskusi ja teadmisi hakkasime eelkõige õpetama klassijuhatajatele rahvalikooli töö kaudu. Üheaastase kestvusega 50 tunnilisesse programmi võtsime: looduskaitse kui keskkonna- ja elukaitse probleemid, kodurajooni tundmaõppimise ja õpilastele ekskursioonide ning matkade korraldamise. Peale selle loengud ideelispoliitiliste ja aktuaalsete pedagoogiliste probleemide alalt. Matka- ja ekskursioonide alased õppused viis läbi NSV Laste Ekskursiooni ja Turismi Keskaja, andes ühtlasi kõigile osavõtjale järgmist kirjandust iseseisvaks enesetäiendamiseks: A.Reinberg, I.Toomberg "Ekskursiooni - organisatori meelepea", Tallinn 1971 metoodilised juhendid "Õpilasekursioonide korraldamisest" Tallinn 1971 ning "Juhendmaterjale matkamiseks tegevuseks koolis" Tallinn 1973.

Looduskaitse ja looduse vaatluse õppused toimusid NSV Noorte Loodusõprade Keskaja kaasabil, kuna Viljandi rajooni looduskaitseobjekte ja ajaloolisi j.t. vaatamisväärsusi tutvustasid Viljandi Koduloomuuseumi teadurid.

Ideelis-poliitiliste loengutega, eriti rajooni 9.viisaastaku probleemide alal, esinesid KKP Viljandi Rajoonikomitee sekretärid, esootas I sekretäri Valter Udamiga. Kooli juriidilisi küsimusi

selgitas jurist E.Pirn Tallinnast, psühholoogia alalt K.Pilt Porkumist ja V.Piku Haapsalust. Üheks siukaks õppuseks kujunes ka osavõtt ülerajoonilistest lastevanemate konverentsist teemal "Laps ja loodus", kus põhiettekandega esines Eesti Looduskaitse Seltsi aseesimees Jaan Eilart. Lõppõppuseks oli näitlik ekskursioon "Reis ümber Võrtsjärve." Ekskursiooni ettevalmistamisel moodustati järgmised toimekonnad ning instrueeriti neid: korrapidajad, isetegevuslased, kroonikapidajad, fotograafid, tänubrigad ning määrati ekskursiooni juhi abi. Ekskursioonile minekuks eelteadmiste omandamiseks soovitati lugeda järgmist kirjandust: Koguteos "Võrtsjärv" Tallinn 1973, R.Joost "Viljandi rajoon" (Siin - ja sealpool maanteed) Tallinn 1973, E.Priidel "Kirjanduslik Mulgimaa" Tallinn 1966.

Ekskursioonil tutvuti meie maa tänapäeva ja minevikuga: teadusliku uurimise ja looduskaitse alal Võrtsjärve Limnoloogia Jaamas, põllumajanduse saavutused Leie kolhoosis ja Rõngus maa- parandusobjektil poldersüsteemiga, ning tööstusega Meleski klaasitsehhis. Suure Isamaasõja kangelas mälestati Pikasillal ja Enajõe ääres. Meenutati ka ajaloolisi sündmusi: Suislepa suurt kiivi näljahäda 17.sajandil ja Tarvastus 19.sajandi rahvuslikke liikumisi, eriti Hans Vühmeri juhtimisel toimunud kokkutulekut 1870a., millest osa võtsid C.R. Jakobson, J.W. Janssen, J.Hurt, L. Koidala, J.Adamson j.t. Tarvastus asutati ka esimene Eesti raamatukogu 1860.a. Voorus vesteldi näitekirjanik A.Fr. F. Kotzebuest, kes 19.saj. algul elas siin ja oli ka kirjavahetuses Goethe ja Beethoveniga. Pikasillal lauldi H.Adamsoni "Mulgimaad" ja tsiteeriti A.Kitsbergi "Tuuletallajas" avaldatud kirjeldusi sellest paigast. Rannus

vesteldi Aino Kalda "Barbara von Tiesenhusenist" ja heliloojast A.Lättest.

Looduskaitse objektidest tutvuti Viiralti tammega Viljandi lähisel ja M.Veske kodukohaga, kus lauldi "Mingem üles mägedele". Kuna Tarvastus ja Holstres on kultuuriloolisi paiku palju ja need enamikus on üldtuntud, siis polnud vajadust neid kõiki plaani võtta.

Rahvaülikooli lõpetajaile anti Eesti NSV Turismi- ja Ekspeditsiooninõukogu ning Eesti NSV Looduskaitse Seltsi poolt "Ekspeditsiooniorganisatsiooni tõend".

1974./75.8-a. valmistasime algklasside õpetajaid ette ekspeditsiooni organisatsiooniks looduskaitse teaduskonna õppuste kaudu. Programm erines klassijuhatajate omast sellepolest, et seda täiendati mõnede heakorrastuse ja loodusõpetuse probleemidega. Õppuste ideeliseks suunajaks ja rahvaülikooli kuulajate valmistajaks oli EKP KK XVI plenumil EKP Keskkomitee sekretär V. Väljase ettekandes püstitatud nõuded. "Tõeline patrioot saab olla vaid selline inimene, kes kodumaad tunneb ja armastab, kes oskab mõista ja hinnata oma ning kõigi inimeste töö tähtsust kodumaale. Seepärast on väga oluline, et meie juba lapsepõlvest peale kui piltlikult õelda oma kodumaad sammudega mõeldaksime, et meie oma silma, kõrva ja südamega õpiksime tundma meie maad ja tema revolutsioonilist minevikku ja seostaksime seda oma kaasajaga." Õppusi alustati augustikuu nõupidamise ajal Polli katsebaasis, kus põllumajanduse teaduse kandidaat Ellju Sarapuu juhtimisel tutvuti Polli pargi ja lillekasvatusega ning kuulati loengut heakorrastuse probleemidest. Tagasiteel külastati Abja Keskkooli ja Ülemõisa Algkooli kooliaeda ning ümbrust. Septembrikuul õpiti ETKVL Viljandi Kõsti aiandis sibullilled ajatamist ja külastati dekoratiivkumsti fakulteedi töö raames kujundatud lillevaaside ja

- kompositsioonide näitust. Talvised õppused toimusid jällegi Eesti NSV Noorte Loodussõprade Keskmaja ja Eesti NSV Laste Ekskursiooni ja Turismi Keskmaja, kui ka Viljandi Koduloomuseumi kaasabil. Neile lisandusid veel osavõtt Eesti Looduskaitse Seltsi Viljandi osakonna poolt korraldatud konverentsidest ja temaatilistest päevadest, kus kohtuti nimekate teadlaste, nagu H. Wilbaste, J. Eilarti, O. Renno, A. Mäemetsa j.t. Ühiselt aruteldi looduskaitse alaste õppeprogrammide ülesannete täitmist algklassides ja kuulati Viljandi rajooni pedagoogilistel loengutel algklasside sektsioonis rahvaulikooli kuulajate töökogemuslike ettekandeid, nagu Longi Algekooli õpetaja V. Pugalalt teema "Vesi" käsitlemist, Ülemõisa Algekooli juhataja S. Saarelt "Matk jäljed lumel", Abja Keskkooli õpetaja O. Kopsult "Ema ajatatud lilled naistepäevaks". Pedagoogiliste lugemiste plenaaristungil loengutest kuulusid rahvaulikooli programmi. Puiatu 8-kl. Kooli õpetaja E. Speek "Esteetilisest kasvatusvõimalusest kooli õppeaia ja ümbruse heakorrastamisel", ja Nuia Keskkooli õpetaja Helgi Parksepp "Poliikatsesebaas õpilaste töökasvatuse organiseerijana".

Ka selles teaduskonnas õpiti lillevaaside ja -kompositsioonide kujundamist. Õppused lõppesid näidisekursiooniga Vändrasse, mille ettevalmistamiskäigus tuli tutvuda O. Niinemäe brošüüri "Vändra" Tallinn 1972.

Ekskursioonil Vändrasse külastati järgmisi paiku: T A Geoloogia-instituudi väliuurimisbaasi Särghaual (kirjanik E. Peterson - Särgha sugu võsa põliskodu) - C.R. Jakobsoni talumuseumi ja kalmistut

Kurgjal - Mädara (muistse Alempoisi maakonna üks linnuse paik) - Riia Idali Suburgi ja kunstnik J. Jenseni sünnikodu - Võidula (end. Vändra

Klaasivabrik, A.Beckmanni romaani "Kaevupeegel" paiku) -
Vändra alev : end.Vändra Kurttumade kool, Vändra kalmistu (M.Lüdi,
L.Suburgi, J.Egloni, Mats Mõtalase j.t. kalmud) - Vändra Isamaasõja
vennaaskalmistu - Vändra Keskkoolihoone - Vändra Eksperimentaal-
tootmisbaas. Edasi Kadaka (E.Särgava sünnikodu) - Vaki-Valdiburgi
(L.Suburgi kodu) - Sikana (J.Tammanni elukoht) tagasi läbi Vändra :
end. Kirikumõisa, kihelkonnakooli asukoht ja L.Koidula sünnikodu
(G.E.A.Körberi, J.W. Jannseni, L.Koidula, P.Undritsi, J.Lodimoisi,
E.Sokolovski, A.Jürgensteini, E.Peterson - Särgava, Priit Ardna j.t.
elu- ja töökojad).

Täienduseks vestlustele ja vaatlustele loeti G.R.Jakobsoni
kalmul M.Veske luuletust "Vändra jõe haljaj kaldal", L.Koidula
monumendi juures lauldi "Meil aia-aärne tänavas". Võidulas esitati
täitaate V.Beckmanni romaanist "Kaevupeegel", Vakil, Vändra kiriku-
mõel j.m. vesteldi E.Särgava teostest "Lähme linna kirjutama..."
ja "Rahvavalgustaja".

Kõigile rahvaülikooli õppustest pidevalt osavõtjatele anti
"Ekskursiooni organisatori tõendid".

Võib väita, et need õppused meeldisid kõigile osavõtjatele,
kuna nendest oli tegelikult koolitöös abi ja pealegi lõppesid nad
elamusliku ekskursiooniga. Selliste õppusekursioonide ja teistele
õppustele sõiduks kõrgkoolidesse või teaduslikesse asutustesse
tasus 50 % sõidukuludost HKK ja T A T Ametiühingu Viljandi Rajooni-
komitee. Nüüd, mil ametiühing seda enam ei tee, muutub sellelaadsete
õppuste korraldamine kuulajatele küll altki kulukaiks.

O. Niinemäe
(O.Niinemäe)

Viljandi Pedagoogika Rahvaülikooli
Nõukogu esimees

1975